

Література.

1. Маркс К. Введение к работе К. Маркса “Гражданская война во Франции” [Текст] / Карл Маркс, Фридрих Энгельс // Сочинения. – Москва : Госполитиздат, 1962. – Т. 22. – С. 189–201.
2. Ільницька Г.Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством [Текст] / Г.Я. Ільницька // Науковий вісник. Український державний лісотехнічний університет: Збірник науково-технічних праць. – 2004. – № 14.7. – С. 291–294.
3. Галич О.А. Внутрішній економічний механізм підприємства [Текст] / О. А. Галич. – Полтава : РВВ ПДАА, 2005. – 298 с.
4. Циглик І.І. Внутрішній економічний механізм підприємства [Текст] / І. І. Циглик. – Івано-Франківськ : ІМЕ, 2000.
5. Антонов, Н. Г. Денежное обращение, кредит и банки [Текст] / Н.Г. Антонов, М.А. Пессель. – Москва : Финстатинформ, 1995. – 272 с.
6. Завадський Й.С. Управління сільськогосподарським виробництвом у системі АПК [Текст] / Й. С. Завадський. – Київ: Вища школа, 1992. – 367 с.
7. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання [Текст] / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3-11.
8. Поддєрьогін, А.М. Фінансовий менеджмент [Текст] / А.М. Поддєрьогін ; Під ред. кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін. – Київ : КНЕУ, 2005. – 535 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

***МАЛІЙ О.Г., к.е.н, доцент,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Від раціонального формування фінансових ресурсів залежить не лише платоспроможність підприємства, а й ефективність усієї його господарської діяльності. Скрутний фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств вимагає постійного пошуку

ефективних джерел фінансового забезпечення, оптимізації їх складу та структури [3,4].

Різні аспекти формування і використання фінансових ресурсів досліджуються широким колом видатних науковців-аграрників. Серед цих досліджень виділяються праці О. Гузь, М. Дем'яненко, Г. Мазнева, П. Саблука, П. Стецюка, А. Чупіса. Поряд з тим, питання фінансового забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності підприємств залишаються актуальними.

Метою статті є дослідження складових фінансового забезпечення, проведення моніторингу основних його тенденцій, оцінка впливу аграрної політики на фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Головною особливістю функціонування сучасного організаційно-економічного механізму сільськогосподарських товаровиробників є те, що вони функціонують в основному за рахунок власних джерел. Але внаслідок збитковості аграрного сектору, обсяг сформованих власних засобів не задовольняє потреби у фінансових ресурсах. Значна частка у складі джерел фінансування припадає на кредиторську заборгованість, заробітну плату працівників, податкові платежі тощо [1].

Специфіка сільськогосподарського виробництва – нерівномірність вивільнення і вкладання грошових коштів протягом року, зумовлює необхідність залучення зовнішніх джерел для підтримання ефективної діяльності підприємства. Потужним зовнішнім джерелом фінансового забезпечення сільськогосподарського підприємства є банківський кредит [6].

Кредитування підприємств агропромислового комплексу у 2005-2015 роках мало циклічний характер. Так, у тренді можна виділити три періоди. Один з 2005 по 2008 рік, коли обсяги наданих кредитів зросли майже удвічі (з 10,4 до 20,1 млрд. грн.), другий з 2009 по 2011 рік, обсяги кредитування зменшились, але мали позитивну динаміку (з 6,8 до 14,9 млрд. грн.), і третій - з 2012 по 2015 рік обсяги кредитування агровиробників зменшились (з 13,5 до 9,4 млрд. грн.) і наблизились до рівня 2005 та 2010 років [7].

Частка пільгових кредитів у 2005-2008 році коливалась від 75 до 54% від загального обсягу отриманих кредитів, 61-28% у 2009-2011 році, у 2012-2015 роках частка пільгових кредитів суттєво зменшилась і

коливалась від 10 до 2,7% від загального обсягу використаних кредитів. Кількість підприємств, які скористалися програмами зменшилась з 10870 у 2005 році до 630 підприємств у 2015 році [7].

Середні процентні ставки по кредитах, наданих сільськогосподарським підприємствам варіювали від 17,4% у 2005-му, 17,6% у 2012-му до 24-26% у 2015-му році [8].

Потенційні можливості доступу агровиробників до банківських кредитів визначається наступними чинниками – вартістю кредитних ресурсів комерційних банків, наявністю надійного забезпечення, спроможністю позичальника повернути основну суму боргу і відсотки за користування ним, а також виконати умови кредитного договору.

На сьогодні банки активно фінансують середній сегмент агропромислового сектора України. Виявляється це як в класичному кредитуванні поточної діяльності (закупівлю мінеральних добрив, ПММ, запчастин), авалюванні векселів, випущених сільгоспідприємствами (закупівля засобів захисту рослин, насіння та ін.), так і у наданні лізингу на закупівлю сільгосптехніки, транспортних засобів та обладнання.

При фінансуванні, як для позичальників банку, так і для компаній агросектору, вимоги залишаються високими. Наявність твердого забезпечення, відмінної платоспроможності, позитивної кредитної історії, доброї репутації на ринку - все це є необхідним для визначення параметрів фінансування, котрі задовольнили би потреби потенційних позичальників.

Нинішня ситуація у сфері фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва вказує на необхідність пошуку нових альтернативних джерел фінансування [9].

Серед інструментів небанківського фінансування, які використовують аграрії розглянемо наступні.

Великі компанії надають перевагу залученню прямого фінансування від материнських структур із-за кордону, а також іноземних банків, які кредитують агропідприємства через своїх українських дочірніх компаній [2].

Більш доступні шляхи отримання коштів для аграрів – розстрочки і товарні розписки. Практика розстрочки популярна серед виробників та постачальників сільськогосподарської техніки. Її використовують «UVC», «Белагро», Titan Machinery. «Тітан», так продас

і уживані сільгоспмашини. Період розстрочки – 6-12 місяців, перший внесок -20-30%.

Товарні кредити частіше зустрічаються у компаній, які реалізують посадковий матеріал, добрива та інші витратні матеріали. Таку схему активно використовують «Ерідон», «Монсанто Україна», «Сингента». Суть такого кредиту, в тому, що підприємство подає в кінці року постачальнику заявку на наступний сезон, підписує договір, вносить 30% ціни у вигляді авансу і до квітня йому постачають насіння чи добрива. Розрахуватись необхідно до початку збирання врожаю. Що важливо, додаткова застава в даному випадку не потрібна. Але перед підписанням договору, виробник проходить досить серйозний аудит з боку постачальника.

Для тих, хто бажає отримати бюджетну підтримку, існують форвардні контракти Державної продовольчо-зернової корпорації України. Дана структура фінансує під заставу майбутнього врожаю. Напередодні посівної аграрії подають заявки, корпорація розраховує ціну, по якій вона готова викупити зернові і виділяє кошти.

Основними фінансовими проблемами аграрного сектора залишаються [5,6]:

- недостатність кредитного забезпечення. Питома вага кредитних ресурсів, спрямованих комерційними банками в сільське господарство складає менше 1% від ВВП країни, в той час як частка продукції сільського господарства у структурі ВВП перевищує 18%;

- висока вартість кредитних ресурсів. Вартість кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників сьогодні становить 24-26%, це більше ніж для суб'єктів інших видів діяльності - 22- 23 %;

- неефективність державної підтримки галузі. Кошти виділяються, як правило, без ув'язки з технологічними потребами, як правило в кінці року, що створює передумови для їх нецільового використання;

- фінансова нестабільність і збитковість багатьох сільськогосподарських підприємств, низька кредитоспроможність та інвестиційна привабливість підприємств галузі, недостатність надійного забезпечення. У загальній вартості майна сільськогосподарських підприємств понад 76% припадає на оборотні активи, переважну частину яких становлять основні засоби, які є неліквідними через високий рівень (70-80%) зносу та моральну застарілість.

Відак, основними напрямками стабілізації механізму кредитування сільськогосподарських підприємств мають стати розробка комплексу заходів з боку держави і кредитно-банківської системи, спрямованих на розвиток системи взаємодії з аграрним сектором економіки: збільшення бюджетних асигнувань, раціональне використання бюджетних коштів, залучення іноземних кредитів, зниження процентних ставок для сільськогосподарської галузі, враховуючи швидкість обороту капіталу, зі збереженням середньої ставки загалом у народному господарстві.

Література.

1. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: Монографія / О.Є. Гудзь. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
2. Деньги. Газета №21(311).-5-8 ноября 2015. (Електронний ресурс).-Режим доступу: <http://www.dengi.ua>.
3. Мазнев Г.Є. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору / Г.Є.Мазнев // Економіка АПК. 2014.-№9. – С. 5-13.
4. Малій О.Г. Методичний підхід щодо визначення ефективності банківського кредитування / О.Г.Малій //Економіка і управління. Науково-практичний журнал. - 2006. - №5. – С. 102-106
5. Малій О.Г. Оцінка фінансового забезпечення агроформувань / О.Г. Малій //Вісник харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. - Харків:ХНТУСГ, 2015. Вип.161. - С.227-232
6. Малій О.Г. Фінансово-кредитні відносини в АПК:[монографія] /О.Г. Малій. – Харків: ХНТУСГ, 2008. – 210 с.
7. Матеріали офіційного сайту Міністерства агрополітики і продовольства України (Електронний ресурс). - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.
8. Матеріали офіційного сайту Національного банку України (Електронний ресурс). - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
9. Стецюк П.А. Механізми та інструменти фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва / П.А. Стецюк// Вісник харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. - Харків:ХНТУСГ, 2015. Вип. 162. - С. 40-48.